

S

Ygn. akt XXVIII C 8055/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia: Agnieszka Kossowska

Protokolant: Cezary Tarka

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2023 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa S. F., A. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

ustala, że umowa kredytu zabezpieczonego na nieruchomości nr (...) z dnia 21.11.2007 r. zawarta pomiędzy powodami S. F., A. K. a pozwanym (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna;

zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz:

powoda S. F. kwotę 54 007,84 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące siedem złotych 84/100) oraz kwotę 63 360 CHF (sześćdziesiąt trzy tysiące trzysta sześćdziesiąt franków szwajcarskich)

powoda A. K. kwotę 54 007,84 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące siedem złotych 84/100) oraz kwotę 11 483 CHF (jedenaście tysięcy czterysta osiemdziesiąt trzy franki szwajcarskie) z tym zastrzeżeniem że spełnienie świadczenia powinno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów S. F., A. K. pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 368 000,00 zł (trzysta sześćdziesiąt osiem tysięcy złotych) albo zabezpieczeniem roszczenia pozwanego o zapłatę tej kwoty;

w pozostałym zakresie powództwo oddala;

zasądza od pozwanego na rzecz powodów S. F., A. K. kwotę 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów procesu w tym 10 800 (dziesięć tysięcy osiemset) zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 11 834 zł od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w pozostałej części oddala wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej.

SSR Agnieszka Kossowska

aaSygn. akt **XXVIII C 8055/21**

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 10 maja 2023 roku

Po ostatecznym sprecyzowaniu pozwem z dnia 23 czerwca 2021 roku powodowie S. F. i A. K. pismem z dnia 10 stycznia 2022 roku wnieśli przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o ustalenie, że umowa kredytu zabezpieczonego na

nieruchomości nr (...) z dnia 21 listopada 2007 roku zawarta przez powodów z pozwanym jest nieważna oraz wniesli o zasądzenie od pozwanego na rzecz:

powoda S. F. kwoty 54.007,845 zł oraz 11.483,00 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 marca 2021 roku do dnia zapłaty,

powódki A. K. kwoty 54.007,845 zł oraz 11.483,00 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 marca 2021 roku do dnia zapłaty,

powoda S. F. kwoty 51.877,00 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 46.200,00 CHF od dnia 12 marca 2021 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 5.677,00 CHF od dnia doręczenia odpisu pisma rozszerzającego powództwa do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce minimalnej, według norm przepisanych (pozew k.3-27, modyfikacja powódka k.152-153).

W odpowiedzi na pozew z dnia 28 października 2021 roku oraz piśmie z dnia 9 lutego 2022 roku stanowiącego odpowiedź na modyfikację pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia. (Odpowiedź na pozew k.107-143, pismo k.168-184). Pismem z dnia 23 czerwca 2022 roku pozwany podniósł ewentualny zarzut potrącenia oraz ewentualny zarzut zatrzymania kwoty, której dochodzą powodowie od pozwanego do czasu zaoferowania przez powoda zwrotu świadczenia wzajemnego banku w postaci kwoty 368.000,00 zł (pismo k.187-191).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie chcąc wykończyć dom oraz spłacić kredyt hipoteczny, który zaciągnęli w celu wybudowania domu zawarli umowę kredytu indeksowanego do waluty CHF z pozwanym bankiem. Pierwszy kredyt również był indeksowany do waluty CHF. Pracownik banku nie poinformował powodów dostatecznie o ryzyku kursowym. Zostali zapewnieni, że waluta CHF jest pewna i stabilna. Powodowie nie wiedzieli, że bank ustala kurs CHF według własnej tabeli. Przeczytali umowę przed jej podpisaniem. Nie mieli możliwości negocjowania postanowień umowy. W chwili zawarcia umowy powodowie nie prowadzili działalności gospodarczej. Od roku 2008 powód prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług informatycznych dla klientów, która była zarejestrowana w kredytowanej nieruchomości do 2015 roku. Działalność ta wykonywana była w siedzibie firmy. Powodowie spłacają kredyt wspólnie. Mają rozdzielną majątkową (zeznania powodów k.266-266v)

W dniu 21 listopada 2007 roku powodowie zawarli z (...) S.A. z siedzibą w W. umowę nr (...) kredytu zabezpieczonego na nieruchomości. Celem kredytu była spłata innych zobowiązań finansowych i dowolny cel konsumpcyjny. Kwota udzielonego kredytu wyniosła 368.000,00 zł, zaś okres kredytowania 300 miesiące.

W § 1 ust. 3 lit. a Umowy Kredytu wskazano, iż z zastrzeżeniem ust. 5 wypłata kredytu nastąpi jednorazowo w terminie 14 dni roboczych od dnia wypełnienia wszystkich warunków Umowy wymienionych w ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 4, w następujący sposób: Równowartość w zł kwoty 36.795,00 CHF przeliczona wg kursu sprzedaży waluty obowiązującego w dniu wypłaty Kredytu przelewem na rachunek bankowy .

Natomiast do rozliczenia transakcji wypłaty i spłat kredytu miały być stosowane odpowiednio kursy kupna/sprzedaży walut w jakich indeksowany jest kredyt zgodnie z tabelą kursów dla dewiz (rozliczenia bezgotówkowe) przeznaczoną dla określonego segmentu klientów ((...), (...), (...)) obowiązującą w Banku w momencie odpowiednio wypłaty/spłaty kredytu (§ 2 ust. 4 Umowy).

Powodowie oświadczyli, że przed podpisaniem umowy otrzymali Regulamin wraz z załącznikami i uznają jego postanowienia za wiążące w zakresie nieuregulowanym niniejszą umową (§ 6 ust.4 lit a Umowy).

W dniu 21 marca 2012 roku strony umowy zawarły aneks nr 1, na mocy którego bank zapewnił kredytobiorcy możliwość wedle swojego wyboru, zapłaty jednej lub wielu rat kapitałowo- odsetkowych kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji na zasadach opisanych w aneksie (aneks nr 1 k.35-36).

Powodowie w dniu 14 stycznia 2015 roku zawarli umowę majątkową ustanawiając rozdzielną majątkową (Umowa majątkowa małżeńska k.157-160).

Kredyt został wypłacony powodom w kwocie 368.000,00 zł (okoliczność bezsporna).

W okresie od dnia zawarcia umowy do listopada 2021 roku powodowie spłacili na rzecz pozwanego Banku w wykonaniu postanowień ww. umowy kwotę 108.015,69 zł oraz 74.843,00 CHF (zaświadczenie pozwanego k.37-40, historia transakcji k.155-156).

Pismem z dnia 15 listopada 2022 roku, które wpłynęło do Sądu w dniu 17 listopada 2022 roku, powodowie złożyli oświadczenie, w którym wskazali, że zgadzają się na ustalenie nieważności umowy, znane im są skutki powyższego oraz nie zgadzają się na utrzymanie w mocy umowy w dotychczasowym kształcie oraz uzupełnionej po usunięciu postanowień abuzywnych (oświadczenie k.254-256).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił przede wszystkim na podstawie powołanych dokumentów związanych z zawarciem umowy kredytu hipotecznego znajdujących się w aktach sprawy, składanych przez strony postępowania. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a w ocenie Sądu nie było podstaw, by podawać w wątpliwość okoliczności faktyczne wynikające z ich treści. Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że dowody z tych dokumentów tworzą spójny, nie budzący wątpliwości w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd oparł się także na dowodzie z przesłuchania powodów w charakterze strony, uznając ten dowód za wiarygodny.

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd uwzględnił także zgodne twierdzenia stron w trybie art. 229 k.p.c. oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie przeczył w trybie art. 230 k.p.c.

Sąd nie poczynił ustaleń faktycznych w oparciu o pozostałe, niewymienione w treści stanu faktycznego dokumenty, uznając, że ich treść pozostaje nieistotna dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.).

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. F., gdyż świadek ten nie brał udziału w procesie kredytowym dotyczącym umowy, której dotyczy niniejsza sprawa, a zatem nie był w stanie przedstawić faktów dotyczących okoliczności zawarcia tej umowy, natomiast ogólne informacje dotyczące zawierania podobnych umów oraz funkcjonowania pozwanego banku nie miały istotnego znaczenia dla sprawy (postanowienie k.267).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się zasadne niemal w całości.

Dowody przeprowadzone w sprawie nie budzą wątpliwości co do tego, że umowa kredytu wiąże się z działalnością gospodarczą pozwanego, a zarazem brak jest takiego związku w przypadku kredytobiorcy, a zatem należy go uznać za konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Ciężar dowodu, że postanowienia umowy wprowadzające powiązanie kredytu z kursem CHF i określające sposób przeliczeń kursowych zostały indywidualnie uzgodnione, spoczywał na banku (art. 385¹ § 4 k.c.), który temu ciężarowi nie sprostał - nie można bowiem uznać „wyboru waluty” kredytu przez konsumenta za negocjację, skoro sprowadza

się to jedynie do zatwierdzenia jednej z kilku możliwości oferowanych przez bank, zaś sam sposób przeliczania kursów walut był ustalany jednostronnie przez bank.

Klauzula ryzyka kursowego (§ 1 ust. 1 umowy w zakresie wprowadzającym indeksację kredytu kursem CHF) określa główne świadczenie umowy kredytu, lecz nie została sformułowana w sposób jednoznaczny (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.), ponieważ analiza treści umowy i okoliczności jej zawarcia nie pozwala na stwierdzenie, że kredytobiorca został należycie poinformowany o konsekwencjach ryzyka kursowego związanego z umową. Informacja ta powinna jednoznacznie wskazywać na to, że ryzyko kursowe jest nieograniczone i obejmować realne przykłady obrazujące charakter tego ryzyka i jego potencjalne skutki, w tym w szczególności historyczny wykres kursu CHF/PLN za okres co najmniej kilkunastu lat i symulację wpływu wzrostu tego kursu o co najmniej kilkadziesiąt procent na wysokość rat kredytu i zadłużenia kredytobiorcy liczone w PLN. Tymczasem informacje udzielone przez pozwany bank tych wymogów nie spełniały. Wobec tego należało uznać, że klauzula ryzyka kursowego kształtuje prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.), skoro pomimo nieuzyskania stosownych informacji konsument, który nie miał dochodów ani oszczędności w CHF, został obciążony nielimitowanym ryzykiem zmiany kursu tej waluty, przed którym nie był w stanie zabezpieczyć się w żaden sposób.

Umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej nie może istnieć bez postanowienia przewidującego jej indeksację i wskazującego walutę tej indeksacji. A zatem nie ma w ogóle możliwości, aby „luka” powstała po tej klauzuli mogła zostać uzupełniona przepisem prawa krajowego. W rezultacie umowa kredytu po wyłączeniu z niej klauzuli ryzyka kursowego nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG), a zatem jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Klauzule przeliczeniowe (§ 2 ust. 4 umowy) nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.), tj. prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG), ponieważ ich treść nie pozwala na stwierdzenie, w jaki sposób pozwany bank ustala kurs CHF dla celu wykonania umowy kredytu, a także kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). W oparciu o te postanowienia kredytobiorca został obciążony koniecznością pokrywania kosztów spreadu, pomimo że koszty te nie odpowiadały żadnej usłudze świadczonej przez bank na rzecz klienta, a w umowie brak jest jednoznacznej informacji o tym, że konsument ponosi takie koszty, jaka jest ich wysokość i z czego one wynikają. Ponadto klauzule przeliczeniowe dawały pozwanemu bankowi całkowitą swobodę w sposobie kształtowania wysokości kursu waluty obcej, ponieważ postanowienia umowy w żaden sposób nie precyzowały, w oparciu o jakie zasady kurs waluty obcej miał być ustalany przez bank, a zatem bank mógł ustalić ten kurs na dowolnym poziomie. W rezultacie bank w oparciu o klauzule przeliczeniowe uzyskał rzeczywistą możliwość dowolnego kształtowania wysokości świadczeń kredytobiorcy, co jest w oczywisty sposób sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Sąd dokonał oceny, czy postanowienia umowne są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała SN z dn. 20.06.2018r. III CZP 29/12). Tym samym dla powyższej oceny nie miały żadnego znaczenia okoliczności takie jak sposób wykonywania umowy, wieloletnie wykonywanie umowy przez kredytobiorcę bez żadnych zastrzeżeń, faktyczny sposób ustalania wysokości kursów waluty obcej przez bank i ich relacja do innych kursów występujących na rynku, późniejsze zmiany regulaminu pozwanego banku, późniejsze zmiany stanu prawnego (w szczególności wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw) czy kwestia ewentualnego zawarcia przez strony aneksu do umowy kredytu upoważniającego kredytobiorcę do spłaty rat kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Dla oceny abuzywności klauzul przeliczeniowych nie miało znaczenia, że wybór kredytu powiązanego z kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR CHF).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., niedozwolone postanowienia umowne nie wiążą konsumenta, zatem brak jest podstaw do modyfikacji tych postanowień lub uznania, że nie wiążą one konsumenta jedynie w pewnym zakresie ani uzupełnienia powstałej po tych postanowieniach „luki” jakkolwiek treścią, w tym w szczególności przepisami prawa krajowego.

Odmienne zapatrywanie byłoby sprzeczne z brzmieniem oraz celem przepisów art. 385¹ § 1 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG. Przede wszystkim zaś uzupełnienie umowy przepisem prawa krajowego nie może mieć miejsca w sytuacji, w której usunięcie z umowy nieuczciwego warunku prowadzi do jej nieważności, która jest akceptowana przez konsumenta, zaś w niniejszej sprawie kredytobiorca nie zgodził się na obowiązywanie umowy z nieuczciwymi warunkami ani na uzupełnienie jej treści przepisem prawa krajowego, natomiast wyraził zgodę na stwierdzenie nieważności umowy, będąc świadomym wynikających z tego konsekwencji. Co więcej, przepisem krajowym służącym uzupełnieniu treści umowy nie mógłby być art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r., ponieważ jest on przepisem prawa krajowego o charakterze ogólnym, który nie ma zastosowania konkretnie do umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem a ponadto ma on zastosowanie tylko „jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej” (art. 358 § 1 k.c.), a zatem nie dotyczy on zobowiązań wynikających z umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w której świadczenia zostały oznaczone w walucie polskiej, natomiast w walucie obcej jest wyrażane tylko saldo zadłużenia.

Klauzule przeliczeniowe określają świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., ponieważ nie tylko samo powiązanie kredytu z walutą obcą, ale również sposób dokonywania przeliczeń kursowych koniecznych do realizacji takiej umowy określają samą istotę umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Uznanie tych klauzul za niedozwolone postanowienia umowne skutkuje nieważnością całej umowy kredytu (art. 58 § 1 k.c.), ponieważ skoro określają one sposób wykonania umowy kredytu, to bez nich nie jest wiadomo, jak ta umowa ma być wykonywana, a zatem umowa ta po wyłączeniu z niej klauzul przeliczeniowych nie może dalej obowiązywać (w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG).

Brak jest podstaw do uznania umowy kredytu za bezwzględnie nieważną. Zawieranie umów kredytu powiązanych z walutą obcą (indeksowanych i denominowanych) jest i było dopuszczalne w świetle art. 353¹ k.c. i art. 69 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy. Treść umowy nie naruszała także zasady nominalizmu (art. 358 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.), skoro kredytu udzielono w walucie polskiej, zaś CHF stanowił jedynie walutę indeksacji. Jak wyjaśniono wcześniej, postanowienia umowne obciążające kredytobiorcę nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz dające bankowi całkowitą swobodę w kształtowaniu kursu waluty obcej stanowią niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.), co wyłącza możliwość uznania ich za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.) lub sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej (art. 353¹ k.c.).

Roszczenie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy wynikającego z nieważności umowy zasługuje na uwzględnienie, ponieważ umowa kredytu jest nieważna, a strona powodowa posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Mianowicie okres kredytu wskazany w umowie jeszcze nie upłynął, zaś bank stoi na stanowisku, że umowa jest ważna, domaga się od kredytobiorcy zapłaty kolejnych rat kredytu i nie wyraża zgody na wykreślenie z księgi wieczystej hipoteki zabezpieczającej roszczenia banku wynikające z umowy. Wobec tego powództwo kredytobiorcy o zapłatę nie kończyłoby definitywnie sporu stron dotyczącego oceny, czy umowa jest ważna.

Nieważność umowy kredytu ex tunc oznacza, że wszystkie świadczenia spełnione na jej podstawie stanowią świadczenia nienależne (condictio sine causa) podlegające zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. Natomiast fakt, że bankowi przysługuje wobec kredytobiorcy analogiczne roszczenie sam z siebie nie może uzasadniać oddalenia powództwa kredytobiorcy o zapłatę na podstawie art. 411 pkt 2 lub 4 k.c. Nie zachodzą także przesłanki do zastosowania art. 409 k.c. lub art. 5 k.c.

Sąd zasądził na rzecz każdego z powodów kwoty wpłacone na rzecz pozwanego do 14 stycznia 2015 roku po połowie, gdyż do tego czasu wspólnie spłacali kredyt oraz istniała między nimi wspólność majątkowa ustawowa. Po tej dacie powodowie zawarli umowę rozdzielnosci majątkowej. Wówczas powód spłacał kredyt z majątku odrębnego. W związku z powyższym Sąd zasądził na rzecz powódki kwotę 54.007,84 zł i 11.483,00 CHF natomiast na rzecz powoda kwotę 54.007,84 zł i 63.360,00 CHF, o czym w pkt 2 sentencji wyroku.

Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego przedawnia po upływie wynikającego z art. 118 k.c. terminu 6 lat na koniec roku kalendarzowego (10 lat co do roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych przed dniem 9.07.2018 r., zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw). Termin przedawnienia roszczenia konsumenta o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy kredytu, która jest nieważna bądź zawiera niedozwolone postanowienia umowne rozpoczyna bieg z dniem, w którym konsument dowiedział się (lub przy zachowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć) o tym, że umowa jest nieważna lub że zawiera niedozwolone postanowienia umowne, a z przeprowadzonych dowodów wynika, że miało to miejsce najwcześniej w 2021 r. Wobec tego w tym roku rozpoczął się bieg terminu przedawnienia (art. 120 § 1 k.c.) roszczenia kredytobiorcy o zapłatę, który nie upłynął jeszcze w dniu złożenia pozwu, kiedy to doszło do przerwania biegu tego terminu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Tym samym roszczenie strony powodowej **nie jest przedawnione**.

Sąd podzielił **zarzut zatrzymania** zgłoszony przez pozwanego stojąc na stanowisku za Sądem Najwyższym z orzeczenia z dnia 7 marca 2014 r. (IV CSK 440/13, Legalis), że umowa kredytu jest umową wzajemną.

Zobowiązanie kredytodawcy do udostępnienia środków pieniężnych jest odpowiednikiem zobowiązania kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji. Z tych względów znajdują do niej zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o skutkach wykonania i niewykonania zobowiązań z umów wzajemnych (art. 487 k.c. i nast.).

Według art. 496 k.c., jeżeli wskutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Przepis ten stosuje się odpowiednio do nieważności umowy (art. 497 k.c.), a z takim skutkiem umowy kredytu zawartej przez strony mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

W piśmiennictwie wskazuje się, że korzystać z prawa zatrzymania wynikającego z art. 496 k.c. można nie wcześniej, niż w sytuacji, w której druga strona wezwie do zwrotu spełnionego świadczenia. Za dopuszczalnością stosowania prawa zatrzymania (art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c.) w relacjach między stronami umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej po stwierdzeniu jej nieważności czy trwałej bezskuteczności opowiedział się również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 16 lutego 2021 r. (III CZP 6/20, Legalis), wskazując, że stanowi ono instrument, który może zapobiec zagrożeniom związanym z niewypłacalnością jednego z obustronnie wzbogaconych. Wyjaśnił, że wbrew pozorom możliwość skorzystania z tego prawa (co wymaga złożenia oświadczenia woli) nie przekreśla stwierdzenie, że w zakresie, w jakim spłaty kredytu stanowią jedynie zwrot kapitału (bez odsetek), nie mogą być traktowane jako świadczenie wzajemne względem oddania przez bank tego kapitału do dyspozycji kredytobiorcy (jest nim zobowiązanie kredytobiorcy do zapłacenia oprocentowania i prowizji - por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13, niepubl., z dnia 7 marca 2017 r., II CSK 281/16, Głosa 2018, nr 2, s. 74).

Dla skuteczności zarzutu zatrzymania nie jest, odmiennie od zarzutu potrącenia, konieczne aby przysługującego dłużnikowi roszczenie stanowiące jego podstawę było wymagalne, tj. m.in. aby nadszedł termin spełnienia świadczenia (określany w tym przypadku na podstawie art. 455 kc). Stanowisko takie znajduje oparcie w różnicy pomiędzy treścią artykułów 496 i 498 kc, a także odmiennym celem jaki związany jest z realizacją zarzutu zatrzymania (zabezpieczenie swojego roszczenia) i zarzutu potrącenia (jego realizacja). Konieczność zabezpieczenia roszczenia dłużnika nie ma związku z tym, czy jest to roszczenie wymagalne.

Realizacja prawa zatrzymania polega na złożeniu wierzycielowi stosownego oświadczenia woli o skorzystaniu z tego prawa, które to oświadczenie ma charakter prawokształtujący i powoduje zmianę dotychczasowej sytuacji prawnej stron. Oświadczenie uprawnionego z tytułu prawa zatrzymania może zostać złożone w dowolnej formie. W orzecznictwie przyjęto, że powołanie się na prawo zatrzymania może nastąpić zarówno w sposób wyraźny, jak i dorozumiany. Warunkiem skuteczności zarzutu opartego na prawie zatrzymania jest też konkretyzacja roszczenia będącego jego podstawą i określenie jego zakresu, a w przypadku zobowiązań pieniężnych także jego sumy przez wyrażenie jej w pieniądzu lub wskazanie przesłanek do ustalenia jej wysokości (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 24 listopada 1999 r., I CKN 225/98, Legalis). Zgłoszony w rozpoznawanej sprawie zarzut zatrzymania oparty

na oświadczeniu woli pozwanego złożony powodom na rozprawie wymagania te spełnia. Pozwany skonkretyzował przysługującą mu wierzytelność o zwrot równowartości wypłaconego kapitału kredytu, tj. kwoty 368.000,00 zł.

W związku z powyższym uznać należy, że pozwanemu przysługuje prawo zatrzymania kwoty uiszczonej przez powodów świadczeń tytułem spłaty kredytu do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu otrzymanego świadczenia albo zabezpieczenia roszczenia o zwrot. Zgodnie z art. 496 kc skutki zarzutu zatrzymania w zakresie obowiązku spełnienia świadczenia ustają albo w przypadku zaoferowania zwrotu otrzymanego świadczenia pieniężnego, albo zabezpieczenia roszczenia o zwrot. Z treści przepisu nie wynika, aby to dłużnik podnoszący zarzut zatrzymania miał dokonywać wyboru pomiędzy tymi sposobami zabezpieczenia jego interesów. Stąd też wybór przyznać należy wierzycielowi, którego roszczenie zostało ubezskutezcznione poprzez podniesienie zarzutu zatrzymania, zgodnie z odpowiednio zastosowaną regulacją zobowiązania przemienne.

Z tych przyczyn Sąd zarzut zatrzymania uwzględnił i oddalił powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych kwot zastrzegając jednak pozwanemu prawo powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia zasądzonego na rzecz powodów zaskarżonym wyrokiem do czasu zaoferowania przez nich zwrotu kwoty 368.000,00 zł. (pkt 3 sentencji wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 4. wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 100 zd 2 k.p.c. zasądzając od pozwanego na rzecz powodów poniesione przez nich koszty procesu, wobec wygrania przez nią postępowania niemal w całości. Na zasądzoną z powyższego tytułu kwotę 11.834 zł składają się: opłata sądowa od pozwu (1.000 zł), wynagrodzenie pełnomocnika powodów (10.800 zł - zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (34 zł) wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu nakład pracy pełnomocnika powodów nie odbiegał od przeciętnego, a charakter sprawy nie odznaczał się szczególnym stopniem skomplikowania tak pod względem prawnym jak i faktycznym. Jednocześnie na gruncie przedmiotowego postępowania nie mamy odczynienia z żadnym szczególnie uzasadnionym przypadkiem, który przemawiałby za zasądzeniem od pozwanego na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej. Obciążenie strony przegrywającej sprawę kosztami procesu w wyżej wysokości niż wysokość stawki minimalnej jest możliwe jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych. Stąd też brak było jakichkolwiek podstaw w okolicznościach i realiach niniejszej sprawy do zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu ponad wyżej wskazaną wysokość – zasądzenia opłaty za czynności radców prawnych w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Z tych wszystkich względów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Agnieszka Kossowska

ZARZĄDZENIE

(...)

Sędzia Agnieszka Kossowska